

Monster

Det värdefulla gömt i monstersymboler

Johan Öst

Examensarbete Bildkonstnär (YH)-examen

Utbildningen för bildkonst, Yrkehögskolan Novia

Jakobstad, Finland 2024

EXAMENSARBETE

Författare: Johan Öst

Utbildning och ort: bildkonstnär, Jakobstad

Inriktning: bildkonst

Handledare: Marika Holm, Robert Back

Titel: Monster

Datum: 05.04.2024 Sidantal: 12 Bilagor: -

Abstrakt

I detta examensarbete har jag forskat kring monster: Vad ett monster är, varför och hur de uppstår inom oss och vad vårt förhållningssätt till dem betyder för deras existens och karaktär. Jag har frågat mig om det är berättigat att skapa konst föreställande monster, som har möjligheten att skrämman åskådaren eller göra henne obekväma. Jag har lagt störst vikt på monster som psykologiska fenomen. Dock har jag i arbetet även tagit upp monstrets innebörd i en andlig kontext och kopplingen mellan monster och Carl Jungs skugg-arketyp samt kort om drömydning och monstrets betydelse i drömmar.

I texten har jag beskrivit Frankensteins monster som en metafor för mikroplasternas moderna monster och hur den heliga akten att skapa liv fördärvas av det. Här ville jag också belysa konstens kraft i att förmedla viktiga politiska budskap. Jag har tagit upp exempel på konstnärer som jobbat med monster och hur de har inspirerat mig, vad deras motiv kan betyda och hur det relaterar till min egen konstnärliga process. Jag har gjort en djupdykning i vad de monster jag framkallat i min egen konst betyder för mig på en personlig nivå.

Mitt visuella arbete skildrar tre monster som jag målat digitalt i det gratis ritprogrammet Gimp. Verkens betydelser har förändrats under arbetsprocessen och bilderna har fått nytt ljus genom mina slutsatser. Jag har upptäckt värdet i monstren som symboler och vilka viktiga uppgifter de har; att skrämman, skada och skrämman tills problemen de representerar har åtgärdats. Dock kan man aldrig förstöra monstret helt och hållet, men det finns ett stort värde i processen att bli värd för och integrera det.

Språk: svenska

Nyckelord: monster, skuggan, symbol, dröm

OPINNÄYTETYÖ

Tekijä: Johan Öst

Koulutus ja paikkakunta: kuvataiteilija, Pietarsaari

Suuntautumisvaihtoehto: kuvataide

Ohjaaja(t): Marika Holm, Robert Back

Nimike: Monster

Päivämäärä: 05.04.2024

Sivumäärä: 12

Liitteet: -

Tiivistelmä

Tässä opinnäytetyössä olen tutkinut hirviöitä: Mitä hirviö on, miksi ja miten ne syntyvät meissä ja mitä suhtautumisemme niihin merkitsee niiden olemassaolon ja luonteen kannalta. Olen pohtinut, onko oikeutettua luoda taidetta, joka esittää hirviöitä ja voi pelottaa tai tehdä katsojan epä mukavaksi. Olen keskittynyt erityisesti hirviöihin psykologisina ilmiöinä. Työssäni olen kuitenkin myös käsitellyt hirviön merkitystä hengellisessä kontekstissa ja yhteyttä Carl Jungin varjoarkkityyppiin sekä lyhyesti unien tulkintaa ja hirviön merkitystä unissa.

Tekstissäni kuvaan Frankensteinin hirviötä metaforana modernin mikromuovien hirviölle ja kuinka pyhä elämän luomisen teko turmeltuu siitä. Halusin myös valaista taiteen voiman välittää tärkeitä poliittisia viestejä. Olen tuonut esille esimerkkejä taiteilijoista, jotka ovat työskennelleet hirviöiden parissa ja miten he ovat inspiroineet minua, mitä heidän motiivinsa voivat tarkoittaa ja miten se liittyy omaan taiteelliseen prosessiini. Olen syventynyt siihen, mitä hirviöt, jotka olen luonut omassa taiteessani, merkitsevät minulle henkilökohtaisella tasolla.

Visuaalinen työni kuvaa kolmea hirviötä, jotka olen maalannut digitaalisesti ilmaisessa piirustusohjelmassa Gimp. Teosten merkitykset ovat muuttuneet työprosessin aikana, ja kuvat ovat saaneet uutta valoa johtopäätöksieni kautta. Olen huomannut hirviöiden symboliarvon ja niiden tärkeät tehtävät; pelottaa, vahingoittaa ja hämmentää, kunnes niitä edustavat ongelmat on korjattu. Hirviötä ei kuitenkaan voi koskaan tuhota kokonaan, mutta prosessissa sen hyväksymiseen ja integroimiseen on suuri arvo.

Kieli: ruotsi

Avainsanat: hirviö, varjo, symboli, uni

BACHELOR'S THESIS

Author: Johan Öst

Degree Programme: fine arts, Jakobstad

Specialisation: fine arts

Supervisor(s): Marika Holm, Robert Back

Title: Monster

Date: 05.04.2024 Number of pages: 12

Appendices: -

Abstract

In this thesis, I have conducted research on monsters: What a monster is, why and how they arise within us, and what our attitude towards them means for their existence and character. I have questioned whether it is justified to create art depicting monsters, which have the ability to scare the viewer or make them uncomfortable. I have placed the greatest emphasis on monsters as psychological phenomena. However, in the work, I have also addressed the meaning of the monster in a spiritual context and the connection between monsters and Carl Jung's shadow archetype, as well as briefly touched on dream interpretation and the significance of the monster in dreams.

In the text, I have described Frankenstein's monster as a metaphor for the modern monster of microplastics and how the sacred act of creating life is corrupted by it. Here, I also wanted to highlight the power of art in conveying important political messages. I have brought up examples of artists who have worked with monsters and how they have inspired me, what their motives may mean, and how it relates to my own artistic process. I have delved into what the monsters I have evoked in my own art mean to me on a personal level.

My visual work depicts three monsters that I have digitally painted in the free drawing program Gimp. The meanings of the works have changed during the work process, and the images have gained new light through my conclusions. I have discovered the value of monsters as symbols and their important tasks; to scare, harm, and bewilder until the problems they represent have been addressed. However, one can never completely destroy the monster, but there is great value in the process of becoming host to and integrating it.

Language: Swedish

Key words: monster, shadow, symbol, dream

Innehållsförteckning

	Sidnummer
1. Inledning.....	1
2. Vad är ett monster?.....	1
Att vara värd för monstret.....	2
3. Monstret som symbol	2
Monster och posttraumatisk stress.....	3
Kālī, det monstruösa och ordningen.....	3
Carl Jungs skugg-arketyper	4
Monstret som drömsymbol.....	5
4. Frankensteins monster och mikroplaster.....	6
Klimatkommunikation och Microplastics Found in Human Embryo.....	6
Vanhelgandet av livsskapelsen	7
5. Monster i konsten	8
Zdzisław Beksiński	9
Hans Ruedi Giger	10
6. Processen.....	11
7. Reflektioner och slutord	12
Källhänvisning	

1. Inledning

Mitt förhållande till min egen konst och mina monster är komplicerat. En del av mig fascinerar av den världen inom mig, det mörker varifrån dessa gestalter kommer, men en del av mig avskyr den. Att tala om dem ger mig tunga känslor ibland och att fundera kring ursprunget, trauman och förträngda känslor, är utmattande. Ofta har jag konkluderat att det är onödigt att gräva så djupt eftersom konsten är fri, och jag tycker att man borde få uttrycka sig utan vidare berättigande - men jag har ändå alltid funderat kring varför monster har intresserat och än intresserar mig.

Naturligtvis har jag inspirerats av filmer, spel och annan media (bland annat på nätet) och har inkorporerat dessa monstergestalter i min egen konstnärliga stil. Ofta har karaktärerna gapande munnar och vassa klor, samt förvrängda kroppsformer med en aggressiv utstrålning. Den primära känslan de representerar och alltid har gjort är ilska. Dock syns nyanser av sorg, frustration och humor även i vissa av verken. Beroende på känslotillståndet då verket skapats är verken också olika sammanhängande, olika konsekventa och olika färdiga. Hur slarvigt verket har framkallats reflekterar attityden till processen, om det var en utförlig handling eller ett välbehövligt utlopp för frustration. Det finns mycket att läsa in och spekulera kring gällande monster, och i denna text har jag 'öppnat dörren' för dem för att komma närmare en sorts självidentifikation.

2. Vad är ett monster?

I vardagligt tal beskrivs ofta monster som påhittade odjur som skrämmer med sin onaturliga storlek, fulhet och styrka. Termen har inte enbart applicerats till fiktiva entiteter utan även till människor med avvikande karaktärsdrag, till exempel hänsynslöshet mot andra varelser. Monster fungerar också som metaforer, som förkroppsligar våra rädslor och på samma gång våra djupaste behov (Piatti-Farnell, L., & Peaty, G, 2021). De berättar mycket om övergripande oron i det samhälle vi rör oss i. Relevanta problem kring kroppen, social interaktion, globalisering och teknologi blir påtagliga genom populärkulturens monstergestalter.

Att vara värd för monstret

I introduktionen till boken *Hosting the Monster* (Baumgartner, Davis, 2008) beskriver författarna hur vår naturliga avsky mot och instinktiva vilja att ta distans från monster i själva verket ger dem plats att existera. Vi fascineras av skräcklitteratur, filmer och spel där vi möts öga mot öga med monster i ett bekant och delvis förutsägbart medium. Emellertid ligger terrorn i monstrets förmåga att bryta dessa ramverk och rubba den sociala ordningen. Då vi förkastar monstret för att bibehålla konventionell ordning sätter oss medvetet eller omedvetet monstret i det liminala utrymme skapat av våra rädslor (Baumgartner, Davis, 2008).

Vem vi är och hur vi ser oss själva påverkas av hur vi avvisar eller distanserar oss från saker som vi betraktar som monstruösa. Monstrets grundläggande natur är att förstöra kunskap och struktur samt att undfly klassifikation. Förnuftets principer, genom försöket att förstå och neutralisera monstret, förstör dess radikala definierande annanhet och blir genom monstrets förstörelse ett eget sorts monster. Dess existens avgränsar vår subjektivitet och att göra sig av med monstret kan därmed ses som en självdestruktiv handling (Baumgartner, Davis, 2008). Med allt detta i beaktande måste jag vara värd för monstret, trots den inneboende risken att det släpps lös och förstör ordningen.

3. Monstret som symbol

Inom upplevelsebearbetningsmodellen (Hamilton, 2020) kan monster ses som en adaptiv drivkraft i den mänskliga organismen för att med hjälp av symboler behandla traumatiska upplevelser för emotionell bearbetning och psykologisk integrering. Monster visar något viktigt om vad det betyder att vara människa - de spelar en komplex roll i vår överlevnad, anpassning och i kampen att komma överens med existentiella hot och överväldigande händelser.

Monster och posttraumatisk stress

Monstrets koppling till trauma och posttraumatisk stress blir påtaglig genom en modell av upplevelsebehandling (Hamilton, 2020). Monster kan ses som första symboliska uppkomster av verkliga traumatiska upplevelser i ens medvetande. De representerar terrorn inducerat av den kollapsande gränsen mellan en stabil själv- och världsbild; och upplevelsen av existentiella hot såsom sjukdomar, hemska akter, fysisk och moralisk skadegörelse och döden. Människans förmåga att kvickt göra avtryck i form av minnen och förhållanden till farliga situationer är viktig för vår evolutionära överlevnad, men återkommande traumatiska minnen i form av påträngande tankar, flashbacks och hallucinationer inducerar stress- och hyper-vaksamma tillstånd (Hamilton, 2020).

Monster kan uppenbara sig i dessa upplevelser som potenta symboler, informerade av de kulturella och personliga värden som individen fäster vid dem. De vi ser på skärmen kan representera den utsägliga terrorn som är associerad med traumatiska upplevelser såsom krig, misshandel och dödliga sjukdomar. Det som ofta blir osagt i samhället kommer in i vårt kulturella medvetande genom symboliska representationer (Hamilton, 2020).

Kālī, det monstruösa och ordningen

Avgränsningen mellan det monstruösa och ordningen har djupa implikationer. I videon Alan Watts - 02 The Tao of Philosophy - Images Of God, 2021 berättar Alan Watts (en produktiv författare, talare och en av de första som tolkade österländsk visdom för en västerländsk publik) om den hinduistiska gudinnan Kālī i relation till döden och Gud. Watts vill att vi skall tänka på Gud modern istället för Gud fadern. Istället för en varelse av brinnande ljus skall vi tänka oss en entitet bestående av ett ofattbart mörker. Detta mörker representeras inom den hinduistiska mytologin av Kālī, den stora modern. Hon har vassa tänder i käften och dreglar blod med tungan hängande. Hon står över sin mans

kropp, Shiva, med en sabel i ena handen och ett avhugget huvud i den andra. Kālī är denna hemska moder, bilden av den högsta verkligheten i universum, bilden av allt vi är rädda för. Detta, hävdar Watts, är en mycket viktig bild.

I videon samtalade Watts med publiken och antog för diskussionens skull att de flesta människor som var närvarande mådde ganska bra. Han menade att dessa människor vet att de mår ganska bra för att det finns, långt bak i det undermedvetna, något verkligen fasansfullt som inte får hända. Gentemot det som inte händer, och inte nödvändigtvis behöver hända, mår man ganska bra. Just detta hemska som inte får ske är Kālī. Genom denna monstruösa representation av döden, den nödvändiga motpolen till livet som i sin tur ger livet mening, får vi människor ett annat sätt att tänka och vi kommer närmare frid gällande vår existens. Detta är värdet hos modern, mörkret och tomheten eftersom vi kommer närmare Guden utan bild. Bakom fadern, modern, ljuset och mörkret finns något vi inte kan föreställa oss överhuvudtaget. Detta är en av monstrets viktigaste uppgifter.

Carl Jungs skugg-arketyp

Carl Gustav Jung (26:e Jul 1875-6:e Jun 1961), en viktig schweizisk psykiater, förde fram konceptet om en djupare nivå av det omedvetna, nämligen det kollektiva omedvetna och dess arketyper med det koordinerande Självvet i centrum av psyket (Blennerhassett, 1993). Detta innebär att den omedvetna delen av alla människors sinne är del av samma psykiska massa. Arketyper kan ses som ambivalenta mönster av psykisk uppfattning, av vilka vissa figurer, såsom den gamle vise mannen, anima eller skuggan blir klara bilder med bred förekomst. Arketypisk symbolism syns i olika kulturer och religioner världen över och i psykiska fenomen såsom drömmar.

Från ett Jungianskt perspektiv kan monstret ses som en representation av skuggan (Blennerhassett, 1993), en metaforisk representation av den subpersonlighet som innefattar alla underlägsenheter och oacceptabla önskningar i kontrast till persona komplexet (den acceptabla fasaden vi bär i relation till andra). Skuggan som arketyp i det kollektiva omedvetna är en metafor för det onda eller mörkret, varifrån jag ser monstret

som en förlängning eller destillering. Tendensen är att förneka skuggan, men som tidigare nämnt, om man jämför skuggans arketyp med monstret som förödande kraft och brytare av struktur, kan man endast neutralisera hotet genom att integrera det. Jung hävdade att ju mer av skuggan man medvetandegör, ju mindre destruktiv och ju mer integrerad blir den, för att tillåta tillväxten av ett mer komplett och balanserat själv (Blennerhassett, 1993). Detta, anser jag, är synonymt med att bli värd för monstret.

Monstret som drömsymbol

Jung hävdar även att drömmar och drömsymbolik är rika informationskällor och medel för att belysa psykets natur. Jag har skrivit drömdagbok sedan något år nu och jag har träffat flera monstruösa gestalter i drömvärlden. Väldigt viktiga frågor kring mina förhållanden, min personlighet och min riktning i livet har blivit klarare och till och med fått svar genom att avsiktligt uppfatta mina drömmar som symboliska kompensationsbudskap. Det vill säga att jag behandlar dem som aktiva förmedlare av något jag behöver förändra eller något jag saknar i mitt vakande liv, som jag behöver spendera mer tid och energi på. Vissa gånger har drömmen till och med verkat spå framtiden, såsom i en dröm där jag såg ett stort fyrbent monster snabbt bära iväg min dåvarande partners kropp genom ett glasfönster i golvet. I drömmen blev jag chockerad och sorgsen av hennes försvinnande, vilket direkt reflekterade de verkliga känslorna som kom emot då förhållandet tog slut någon månad senare.

Jag vill tro att monstret här var en varning, en kanalisering av information från mitt undermedvetna som berättade åt mig att mitt förhållande kommer att falna om jag inte ändrar på något kring det. Detta är en av många möjliga tolkningar, men drömbudskapets slående pricksäkerhet kan jag inte se förbi. På samma sätt som monstret i min och andras konst kan reflektera skadliga, sjukliga eller missförstådda aspekter av individen och samhället, kan monstret i drömmen också erbjuda djupgående reflektioner.

Drömmens symboliska språk kan lätt missförstås, och budskapet behöver inte vara så bokstavligt som scenariot presenterar sig. Till exempel, om man drömmer om att ha sex med sin granne så betyder det inte nödvändigtvis att man har undantryckta sexuella fantasier eller behov inför just den personen; snarare kunde en mer öppen tolkning tjäna bättre till – som det att man vill stärka sitt förhållande med denna människa eller är i behov av närhet i allmänhet. Alternativt, om drömmen fick en att känna sig smutsig, arg eller skamsen, vad innebär då det? Sådana frågeställningar kan ge oväntade svar och vara betydelsefulla verktyg för självinsikt. Med hänsyn till denna tolkningsmetod vill jag bjuda in till granskning hellre än exklusion när det kommer till monstret. Går man förbi det första intrycket, den inneboende motbidande faktorn som monstret innefattar, kan viktiga nycklar till det sanna jagets kammare grävas fram.

4. Frankensteins monster och mikroplaster

I artikeln *Plastic Gothic: Frankenstein, Art and the Microplastic Monster* jämför skribenten Robyn Glade-Wright människans ansvarslösa plastproduktion och förorening av naturen med Frankensteins monster i Mary Shelleys gotiska skräckklassiker. Frankenstein kunde inte kontrollera sitt monster som, berövad kärlek och empati, dödade hans nära och kära. På samma sätt har plastindustrin skapat ett modernt osynligt monster, mikroplaster, som ökar exponentiellt. Glade-Wright refererar även till ett konstverk hon själv skapat, *Microplastics Found in Human Embryo*, som avbildar ett foster i magen förorenat av mikroplaster som korsar moderkakan och hotar det ofödda barnets liv.

Klimatkommunikation och *Microplastics Found in Human Embryo*

År 1979 producerades mer plast än metall i USA (Glade-Wright, 2019). Plastens efterfrågan steg under andra världskriget som ersättning för metall för militära ändamål. Plastprodukter var billiga och disponibla - och spreds väldigt snabbt tack vare materialets mångsidighet, hållbarhet och låga tillverkningskostnader. Då artikeln skrevs estimerades den totala mängden plast som någonsin producerats ligga kring 8.3 miljarder ton, en siffra som troligen stigit markant sedan dess. Tre fjärdedelar av denna mängd tros vara plastavfall. 90% av alla havsfågelarter har kontaminerats samt majoriteten av

sköldpaddor, valar och sälar. Mikroplasterna söker sig tillbaka längs näringskedjan till oss människor via skaldjur och fiskrätter men också andra livsmedel och till och med dricksvatten.

Klimatkommunikatörer har varit frustrerade över allmänhetens ovilja att ta till sig budskap om förorening (Glade-Wright, 2019). De konstaterar att vetenskaplig information, presenterad som fakta, inte behålls på samma sätt som ett emotionellt betingat budskap. Därmed har konstnärer en utmärkt möjlighet att konkretisera problemet och förstora det osynliga miljöhotet med slående visuella medel. Glade-Wrights *Microplastics Found in Human Embryo* söker svar på kallet för kommunikation kring mikroplaster och skapar en mycket stark känsloreaktion.

Verket avbildar ett 3x5m stort embryo gjort av 1000 plastflaskor i blått och gräddfärgat. Embryot flyter i fostervattnet i stil med plastberget i Stilla havet, som rapporteras vara kring 1,600,000 kvadratkilometer stort. Verkets ytliga skönhet, glänsande i solljuset, speglar människans ovilja att ge upp plastprodukternas bekvämligheter och fångar uppmärksamheten för att sakta men effektivt förmedla terrorn i fostrets förstörelse. Verket syftar till att chocka och uppmuntra till lindring av föroreningen (Glade-Wright, 2019).

Vanhelgandet av livsskapelsen

Euforin i att skapa liv, som snabbt förvandlas till förtvivlan i Glade-Wrights konstverk, speglas också i Mary Shelleys *Frankenstein* (Glade-Wright, 2019). Vetenskapsmannen Frankenstein märker att hans skapelse är ett ohyggligt monster både fysiskt och mentalt. Trots monstrets fysiska styrka och frihet var det olyckligt och sökte en partners kärlek, vilket Frankenstein inte försåg det med. Som hämnd för detta dödade monstret Frankensteins nära och kära och vetenskapsmannen blev besatt av djup ånger över sin skapelse.

Shelleys skräckhistoria är troligen inspirerad av traumatiska händelser i hennes eget liv. Hennes mor dog snabbt efter hennes födsel. När hon skrev Frankenstein hade hennes halvsyster begått självmord och hon var hemlös och utstött. Hon var en tonåring som var kär i en gift man och fick två barn med honom, vilka båda dog. Hon skrev i sin dagbok om en dröm där hennes barn åter levde, och att hon skulle återuppliva det livlösa barnet om hon kunde. Frankensteins möda i historien reflekterar Shelleys dröm att åter tända livets låga. En moders empati och kärlek söks också av monstret, något som Shelley själv saknade.

Man kan se Frankensteins monster som en destillering av många trauman, vars diaboliska skapelse och gärningar berättar om människans påhittighet, hybris, stolthet och behovet att ge och få kärlek. På samma sätt som Shelleys underhållande roman blev en potent varning för faran hos vetenskapsmän som inte tar ansvar för sina skapelser, ville Microplastics Found in Human Embryo varna människor att ta ansvar för föroreningens moderna monster (Glade-Wright, 2019).

Vi får inte göra som Frankenstein som ger liv åt en varelse för att sedan förkasta den (Mittman, Hensel, 2018). Ger man monstren tillräckligt med uppmärksamhet så märker man vilka viktiga uppgifter de har för oss individer och vårt samhälle. De bevakar våra gränser, definierar våra normer och seder genom sina överträdelser och omkastningar. Deras handlingar, ord och kroppar visar vem vi är. Alla monster är skapade av människan och bakom taggarna, pälsen, fjällen och det monstrosa skinnlagret finns alltid oss själva. Vi skapar dem genom att definiera dem som monster.

5. Monster i konsten

Visuella representationer av monster i konsten har funnits sedan lång tid tillbaka och tar olika form i olika kulturer. Konsten har i allmänhet varit mer fokuserad på skönhet, men monstret har haft sin plats som avskräckare, i bland annat politisk eller religiös kontext.

Jag kommer fokusera på två konstnärer verksamma på 1900-talet som inspirerat mig med sina monsterskildringar.

Zdzisław Beksiński

Zdzisław Beksiński (24:e Feb 1929-21:a Feb 2005) var en polsk målare, skulptör och fotograf som var mest känd för sina surrealistiska, dystopiska och mardrömslika målningar (Zdzisław Beksiński, 2024). Han studerade arkitektur vid Krakow Polytechnic och hade ingen formell konstutbildning. För Beksiński var klassisk musik ytterst viktig i sin konstnärliga process och han tog fasta vid känslan i styckena och vävde in den i målningen. Hans mest välkända period som pågick fram till mitten av 1980-talet, det han själv kallade sin fantastiska period, avbildade många oroväckande bilder på surrealistiska miljöer med otrolig detaljrikedom och avbildade bland annat skelett, missformade skepnader, ansikten täckta i bandage och övergivna ökenlandskap.

Beksiński ville måla som om han fotograferade drömmar, och denna effekt uppnår han med otrolig precision. Hans sätt att använda grumliga färger, mycket grått och brunt, för att belysa de starkare färgerna i målningarna ger otroligt djup och liv till dem. Många av figurerna i målningarna ser ut att vara förstenade, nästan fastväxta i omgivningen och bestående av sammanslagningar av lemmar, benknotor och dammigt dött material.

Jag började direkt tänka på krigets fasor, då jag observerade Beksińskis målningar med de massor av lik som smälter in i varann, berg av skelett och ödelagda metropolmiljöer som syns i dem. De monster som syns på Beksińskis dukar berättar om vad det betyder att vara dödlig - att vara kött och blod. De organiska kropparna möter påtryckande stenmurar, vad jag uppfattar som en symbolisk kamp mellan egot och den orubbliga sanningen att man är blott ett djur och att var och en av oss har begränsad tid i livet.

Hans Ruedi Giger

En konstnär jag starkt inspirerats av under åren är Hans Ruedi Giger (5:e Feb 1940-12:e Maj 2014) från Schweiz, välkänd för sina "biomekaniska" airbrush målningar. Han arbetade även med pastell och bläck och skapade det klassiska monstret för Ridley Scotts sci-fi skräckfilm Alien från 1979 (H. R. Giger, 2024). Han studerade också arkitektur och industridesign i Zürich fram till 1970. Hans målningar var otroligt detaljerade och kombinerade skelettliknande kroppsdelar och sexuella former med syntetiska element, ofta med mörka färger, och skinande metalliska utsmyckningar. Såsom i Beksiński's verk är figurerna ofta förvrängda och som förstenade, som om deras kroppar går ut över sina vanliga gränser och blir del av ett sofistikerat maskineri.

Som ung såg jag en musikvideo på YouTube av det tyska metalbandet Rammsteins låt "Zwitter" med videoklipp från Alien-filmerna. Något med kombinationen av musiken och det visuella där gjorde ett starkt intryck på mig och jag började teckna nästan enbart H.R.Gigers Xenomorph-varelse i några år framåt. Låttexten hade också att göra med kroppen och hur en tvåkönad individ uttrycker sexuell begäran mot sig själv, ett budskap som sammansmälte med Alien-filmernas sjukliga bilder mycket väl. Odjurets livscykel skildras som en vanhelgande akt där människan ovilligt blir värdkropp för Xenomorph-ägget och utomjordingen sedan brister ut ur bröstkorgen och tar människans liv. Här påminns jag av Microplastics Found in Human Embryo av Glade-Wright, där födelsens mirakel blir kränkt av utomstående monster.

Även om Gigers skapelse är mardrömslik, är det i själva verket människan som är det sanna monstret i Scotts filmserie. Det är företaget som vill använda människor som levande inkubatorer för utomjordingen, för att sedan använda den som ett supervapen, som likt ett monster äter upp de oskyldiga. Utomjordingarnas drottning lägger tusentals ägg och tjänas av blodtörstiga drönare, vars destruktiva kraft drivs av viljan att överleva,

växa och vinna över de andra tävlande makterna i miljön - precis som företaget, dess anställda och överhuvud.

6. Processen

Idén till den visuella delen av mitt examensarbete uppkom naturligt och formulerades aldrig som en konkret idé eller ett fastställt koncept. Jag fortsatte egentligen enbart där jag slutade med mina monster, nämligen mitt i att utforska det digitala konstmediets potential och dess förmågor. Jag har alltid tecknat allra mest och har ganska begränsad erfarenhet av att måla med färger. Jag ville därför utmana mig själv genom att skapa målningar i storskaligt format i det gratis ritprogrammet Gimp, som man kan ladda ned från nätet. Jag har använt mig av endast en sorts pensel i olika storlekar, färger och opacitet förstås, för att skapa detaljrika verk på avlånga dukar.

Jag har gjort tre verk som avbildar monster i olika stil och färgvärldar. Speciellt ett av verken, Blood Wrangling Bone Jangling Simple Creation, är influerat av H.R. Gigers stil på ett tydligt sätt, där en bepansrad sammanslagning av två bestar ligger med en förvrängd och maskinlik kropp i svart och vitt. De smälter in i varandra och skapar en utsirad helhet som blänker mot den mörka bakgrunden. Denna inne- och utvändning av kroppar syns i alla tre målningar och illustrerar monstrets efemära karakteristika. Eftersom människans sinne mer eller mindre är konstant föränderligt ville jag se monstrets skepnad röra sig och förändras som svar, som ett försök att fånga den undermedvetna symbolens metamorfos.

Min målning Rat Poked By Soul Ghost Torture avbildar ett djur vars kropp blir söndersliten. Jag vill bjuda in betraktaren att själv avgöra vare sig det är en självdestruktiv handling eller ej: Djuret spetsas med ett spjut genom huvudet, som hålls av två spöklika händer. Kedjor fast i spjutets spets drar i dess öron. Dess kropp har förvandlats till något annat och skelettet har förvrängts. Jag ser en kamp mellan individen i kött och blod och övernaturliga styrande makter i målningen.

Verket Sore Melody Witchdog fortsätter på samma tema, där en häxlik kvinnogestalt klädd i en mörk slöja manipuleras av en mörk skugga ovanför henne. Hennes hjärta är utanför kroppen och artärerna är utsträckta och spända över henne. Skuggans influens på kvinnan tar form som händer, vars fingrar spelar på blodkärlen som strängarna på ett instrument.

Maktspelet som är närvarande i de senare konstverken är ett tema jag observerat och omedvetet skildrat sedan en längre tid. Individerna blir kontrollerade av ett obegripligt monsters inflytande vilket återspeglar mitt förhållande till flera motgångar i mitt liv såsom depression, kognitiv dissonans och kompulsiva negativa tankemönster. Dessa känslor inom mig känns stundvis oberäknliga och övermäktiga och jag behöver den konstnärliga processen för att konkretisera den dränerande schismen mellan mig och dem.

7. Reflektioner och slutord

Genom min forskning under detta examensarbete har jag upptäckt nya saker kring min konstnärliga process och specifikt kring monster. Som jag har etablerat tidigare, existerar monstren som en förlängning av mig själv, som koncentrerade känslor, händelser eller tankar som ord inte har räckt till att beskriva. De hämtar kraft från mitt undermedvetna och ger mig en sorts bisarr kamratskap. Då jag ser dem ta form, i sin överkliga natur, blir jag tillfredsställd eftersom de blir konkreta ankare för oförklarliga känslor och sorger i mig. Jag har trauman, precis som de flesta människor, och dessa gestalter representerar dem.

Det finns också ett bemyndigande element i bilderna. Då jag själv har känt mig svag, skamsen eller otillräcklig står till exempel draken framför mig, odiskutabelt där, som en symbol för en sorts primal styrka. Många av monstren blir representativa stödpelare för de delar av min personlighet som jag själv skymmer undan eller som under åren har förtryckts av svåra omständigheter. Monstret smids i ärlighet, utan förfälskningar eller förutsättningar. De visuella detaljerna i monstren har jag lånat från böcker, filmer och

internet och förstorat eller förvrängt för att förmedla en känsla. Denna känsla är central i hela processen och ger mina egna verk, i synnerhet de skapade under min barn- och ungdom, en nästan helig status inom ramverket för min personliga utveckling.

Under åren har jag många gånger blivit frågad något i stil med: "Varför kan du inte rita något trevligt i stället?" och det har gett upphov till ett slags moraliskt dilemma i mig. Det är en giltig fråga, med allt världens lidande som dagligen lassas på oss i beaktande, och då jag har sökt mig mot kärnan i min konstnärliga verksamhet har jag tvingats begrunda den på allvar. Min slutsats är att det definitivt är berättigat, eftersom monstret symboliserar något i oss som behöver åtgärdas. I mitt fall så har konsten tjänat som ett viktigt utlopp för mindre önskvärda känslor, det vill säga min skugga. Monster skisserar det goda och trygga genom sin natur som bryter struktur. Inför monstret är vår uppgift att låta rädslan och omdömena blåsa förbi, och komma till rätta med dess destruktiva makt.

"There are some people whose dread of human beings is so morbid that they reach a point where they yearn to see with their own eyes monsters of ever more horrible shapes. And the more nervous they are-the quicker to take fright-the more violent they pray that every storm will be ... Painters who have had this mentality, after repeated wounds and intimidations at the hands of the apparitions called human beings, have often come to believe in phantasms-they plainly saw monsters in broad daylight, in the midst of nature. And they did not fob people off with clowning; they did their best to depict these monsters just as they had appeared. Takeichi was right: they had dared to paint pictures of devils."

— Osamu Dazai, [No Longer Human](#)

Källförteckning

Piatti-Farnell, L., & Peaty, G. (2021). Monster. *M/C journal*, 24(5), .
<https://doi.org/10.5204/mcj.2851>

Baumgartner, H. L., & Davis, R. (2008). Hosting the monster. Rodopi. <https://ebookcentral-proquest-com.ezproxy.novia.fi/lib/novia-ebooks/detail.action?docID=556>

[603](#)

Hamilton, J. (2020). Monsters and posttraumatic stress: An experiential-processing model of monster imagery in psychological therapy, film and television. *Humanities & social sciences communications*, 7(1), . <https://doi.org/10.1057/s41599-020-00628-2>

Citta. (10 juli 2021). Alan Watts - 02 The Tao of Philosophy - Images Of God [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=GmBYYYyaz9U>

Blennerhassett, R. (1993). The serial killer in film: An archetype for our time. *Irish journal of psychological medicine*, 10(2), 101-104. <https://doi.org/10.1017/S0790966700012994>

Glade-Wright, R. (2019). Plastic Gothic: Frankenstein, Art and the Microplastic Monster. *Etropic*, 18(2), . <https://doi.org/10.25120/etropic.18.2.2019.3707>

Mittman, A. S., & Hensel, M. (2020). Classic readings on monster theory. Arc Humanities Press. <https://doi.org/10.1515/9781942401209>

Wikipedia contributors. (2024, February 16). Zdzisław Beksiński. In Wikipedia, The Free Encyclopedia. Retrieved 08:43, April 9, 2024, from https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Zdzis%C5%82aw_Beksi%C5%84ski&oldid=1208037280

Wikipedia contributors. (2024, March 24). H. R. Giger. In Wikipedia, The Free Encyclopedia. Retrieved 08:40, April 9, 2024, from https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=H._R._Giger&oldid=1215347330